

Cort Adeler 400 år den 16. Desember 2022 – tale ved monumentet

Kjære Cort, ærede viceambassadør, ordfører, fylkesvaraordfører mine damer og herrer.

Velkommen til 400 års markering på dagen for Cort Adellers fødsel her i Brevik. Jeg heter Rune Engen-Glug og er medlem av arrangement komiteen og president i Cort Adeler Selskabet.

De fleste har nok hørt om Cort Adler som en slags sjøhelt, men der stopper ofte kunnskapen opp. Arrangementskomiteen og Cort Adler Selskabet arbeider for å gjøre Cort Adeler og det han og hans slekt utførte kjent og målet er at etter jubileumsåret 2022 skal vi ha oppnådd dette. Nå følger Corts, eller opprinnelig Curts, liv på 1 minutt:

Født i Brevik 16. Desember 1622. Hans far var trelasthandler, tidligere fogd og saltverks bestyrer.

Reiste til Holland 15 år gammel for å studere navigasjon og matematikk i Horn.

Gikk inn i den hollandske marine og deltok i slaget ved The Downs.

Mønstret på en hollandsk bestykket handelsskute som ble leid ut i Middelhavet til Venezia.

Ble kaptein 23 år gammel og kriget i området i 20 år hvorav ca 12 år i venetiansk tjeneste.

Korte opphold i Holland der han rakk å bli far og deretter gift med sin første kone.

Ble som følge av sitt mot, krigslist og innsats adlet med St. Marcus ordenen i Venezia.

Ble rik på gull som følge av sin innsats for Venezia.

Ble som enkemann gift på ny med Anna Pelt, en rikmannsdatter med god teft for forretninger fra Amsterdam. Fikk flere barn og har etterkommere bla i Norge, Danmark, Frankrike og i USA.

Ble headhundet til Danmark som nestleder for den Dansk-Norske flåte og bygget opp flåten til å bli stor og mektig. Ble nær omgangsvenn med flere Danske konger.

Drev samtidig aktiv forretningsvirksomhet innen bla rederi, salt, vinimport og eiendomskjøp.

Var forhandler for de Danske konger bla med Holland og ble adlet i København for sin innsats.

Skapte en stor formue som enken Anna og seinere hans barn forvaltet etter hans død i 1675. Grunnla et dynasti som satte varige spor i Bratsberg i 200 år og er samfar til store deler av den nålevende Danske adel.

Mange skip og mange gater er oppkalt etter Cort Adeler, og er det noe jeg ikke har rukket å fortelle på 1 minutt får dere spørre Cort selv. Han er utvilsomt en feiring verdig.

Litt om arrangementet i 1922:

Leder av komiteen var Rolf Albretsen som også var en av initiativtakerne til innsamlingen som vi kan takke for at vi i dag har bysten av Cort Adler her på Grubbehaugen. Ved siden av å stå i bresjen for arrangementet den 16. Desember 1922 samlet komiteen inn i alt kr 4.260,- bla etter stor giverglede fra Norske og Danske sjømilitære og fra næringslivet. Komiteen i 2022 takker komiteen for 1922 for dens viktige innsats.

Avsløringstaler var kommandørkaptein K. E. Johansen

Begynnelsen på talen: I Norges aarhundreder lange nationale mørketid var det enkelte lysstreif, som bar bud om den gryende dag. Det skyldses mænd, hvis livsgjærning virket som en fakkel, der gav gjenskind ut over Norges grænser. Cort Adeler var en av disse lysende skikkelser.

Avslutningen på hans tale: La så dekket falle for sjøhelten Cort Sivertsen Adeler. Han staar som et lysende og manende eksempel for Norges ungdom. Hans liv viser, hva vilje, mot, ergjeærrighet og pliktroskap kan nå. Han var til heder for sitt land, en ære for sin fødeby. Hans minne leve!

Den som avslørte monumentet i 1922 var den gang 21 år unge Bibi Raaum og hun deltok også under 375-års markeringen i en alder av 96 år. Hun var forøvrig min piano lærerinne på 1960-tallet og jeg traff henne selv under 375 års markeringen.

Billedhuggeren var Carl E. Paulsen, Horten, som seinere fikk mange oppdrag bla med statuer av flere av våre polarhelter.

Vi kjenner alle til salmen: Deilig er Jorden, prektig er guds himmel, skjønn er sjelenes pilgrims sang.. en vakker tekst skrevet av den kjente Danske Bernhard Severin Ingemann. Han ligger i dag begravet ved Sorø klosterkirke, men han rakk også å skrive et heltedikt på 10 vers om Cort Adeler. Jeg vil avslutte med å lese vers 1, 9 og 10 før jeg legger ned krans på bysten med takk og gratulasjon for 400 år.

Cort Adeler var seg en helt så stærk
Hans ry foor så vide omlande
Han øved så mangent et manddomsverk
Alt ved de fremmede strande

Cort Adeler frem for sin konge stod
Ei heltens heder var ringe
Et banner han lagde for kongens fod
Og Ibrahims veldige klinge

Nå ligger helten i sorten muld
Han kløver ei flere pander
Men Danmark gjemmer end, tro som guld
Hans navn, hans sværd og hans banner.

Det samme gjelder for Norge og for Brevik, Cort.
Vi glemmer deg ikke. Gratulerer med 400 års dagen!